

De Socialist nr 211
Februari 2009

Apocalypse Now in Uruzgan

Tot eind maart speelt in verschillende theaters in Nederland de voorstelling mightysociety6 met als ondertitel 'Hoe ook ik de oorlog mee naar huis nam'. Het stuk is de nieuwste aflevering van een ambitieuze reeks theaterstukken waarin theatermaker Eric de Vroedt grote politieke thema's op het toneel brengt. In mightysociety 1 tot en met 5 kwamen onder andere de Fortuyn-revolte, the war on terror en het begrip globalisering aan de orde. In het huidige stuk stelt De Vroedt de Nederlandse militaire aanwezigheid in Afghanistan aan de kaak, en schetst hij een huiveringwekkend toekomstbeeld van de missie in Uruzgan. Suzanne Veldhuis van de Socialist sprak met De Vroedt over zijn stuk en zijn engagement.

Het is niet vaak dat er zulk politiek theater op de planken staat in Nederland. Wat is je doel met het project mightysociety?

Het project is in eerste instantie een middel om zélf grip te krijgen op verschillende thema's die opkomen in deze turbulente wereld. Ik zie het als een voorrecht dat ik me een half jaar lang helemaal in zo'n complex thema kan verdiepen, om het uiteindelijk terug te brengen tot huiskamerformaat. Er wordt veel gesproken en geschreven over begrippen als globalisering, vergrijzing, de war on terror. Mijn uitdaging is om die thema's te onderzoeken en terug te brengen tot menselijke situaties en personages. Op die manier krijg ik er meer grip op, en daardoor natuurlijk hopelijk ook het publiek.

Een van de sterke punten van de voorstelling is dat de personages uit het leven gegrepen zijn, en dat hun ideeën en dialogen zo natuurlijk overkomen. Hoe gaat de creatie van zo'n personage in zijn werk?

Ik probeer eerst heel veel te weten te komen over het specifieke thema, door documentaires te kijken, naar zo'n gebied te reizen en mensen te interviewen. Alle research doe ik uiteindelijk om uitgebreide levensbiografieën te schrijven van de personages in het stuk. Ik moet zorgen dat ze niet alleen een soort wandelende metaforen worden, maar ook echte mensen. Ik probeer me voor te stellen, zoals bij deze voorstelling, hoe de commandant denkt over de war on terror, maar tegelijkertijd ook hoe hij als persoon is, zodat je een combinatie krijgt van het dramatische met het persoonlijke verhaal.

Wil je ook een bepaald statement maken?

Ik begin bij het maken van een stuk altijd met een heel duidelijke opinie. Vaak verlies ik al researchend en schrijvend de eerste makkelijke oordelen en ga ik steeds meer aspecten en kanten zien, waardoor ik steeds meer ga worstelen met zo'n thema. Met die worsteling wil ik ook het publiek opzadelen. Dat zou je dan wel engagement kunnen noemen. Mijn

doel is dat het publiek niet onverschillig blijft, maar dat het met de morele dilemma's van zo'n thema gaat worstelen. In dit stuk is het statement niet letterlijk in de tekst opgenomen, maar het totale beeld wat ik neerzet geeft wel weer wat mijn opinie is over de oorlog.

Wat vind je ervan dat er zo weinig politiek theater gemaakt wordt in Nederland?

Ik ben begonnen bij theatergroep Monk, waarmee ik politieke voorstellingen maakte. Met mightysociety in 2003 ben ik dat consequenter gaan doen. In die tijd was er wel veel ergernis dat er heel weinig theater werd gemaakt over thema's die leven in de samenleving. Er leek wel een taboe op te zijn. Er werd gezegd dat de tijden van politiek theater voorbij waren. De afgelopen jaren was er wel een korte opleving. De thema's waarover toen voorstellingen werden gemaakt – denk aan Pim Fortuyn en moslimterrorisme – waren alleen wel de meest oppervlakkige. Nu die thema's meer uit het zicht verdwenen zijn, wordt er eigenlijk geen politiek theater meer gemaakt. Alsof het nu wel weer prima gaat met de wereld. De thema's die nu opkomen zijn veel complexer, en in eerste instantie misschien ook niet zo theatraal.

Want hoe maak je een goede voorstelling over de kredietcrisis? Ik vind het eigenlijk vreemd dat het niet gebeurt, voor mij is het onontkoombaar om iets te doen met dit soort onderwerpen.

Voor mij is politiek een drijfveer, theater zie ik als een kans om met een heel grote groep mensen uit de samenleving bijeen te zijn, en het te hebben over hoe wij als samenleving functioneren. Zo'n insteek is natuurlijk geen voorwaarde voor goed theater, maar voor mij wel noodzakelijk.

Gedoemd om te mislukken

Het theaterstuk mightysociety6: Hoe ook ik de oorlog mee naar huis nam vertelt het verhaal van de volledig uit de hand gelopen Nederlandse missie in Afghanistan.

De doorgedraaide commandant Prins, briljant gespeeld door Bram Coopmans, doet op zijn gestoordste momenten nog het meest denken aan de doorgedraaide Colonel Kurtz in de film Apocalypse Now.

Nadat de Nederlanders een bruiloft hebben gebombardeerd, wordt een peloton soldaten gegijzeld, en worden de verminkte lijken van tien Nederlandse soldaten aan een boom gehangen.

Prins sluit vervolgens de vallei waarin ze een kamp hebben opgeslagen hermetisch af, en weigert de lijken uit de boom te halen.

Hij is ervan overtuigd dat deze aanblik de lokale Afghaanse bevolking zal doen 'breken', terwijl ondertussen de Taliban in Nederlandse uniformen rondparaderen.

In de eerste scène van het stuk zien we hoe een Afghaan door de Amerikanen wordt vastgehouden en gemarteld. Dit blijkt echter de Nederlandse Marco te zijn, gestuurd door de marechaussee om de situatie op de basis te onderzoeken, maar aangezien voor een Taliban vanwege zijn 'fysieke kenmerken'.

In de twee uur die volgen komen bijna alle thema's, argumenten, en standpunten van de verschillende partijen in een waanzinnig tempo langs.

In een vurige monoloog maakt de Afghaanse Malalai – geïnspireerd door Malalai Joya? – duidelijk waarom de Nederlandse aanwezigheid in Uruzgan niet gewenst is, waarom vrouwen nog steeds niet beter af zijn, dat dezelfde misdadigers aan de macht zijn als vóór de Taliban, en dat het ‘project Afghanistan’ op deze manier gedoemd is om te mislukken. Dat wordt dan gevolgd door een dialoog tussen Prins en zijn ondercommandant waarin de bijna schizofrene gedachten van de Nederlandse militairen voorbij komen, van alle twijfels over de zin van de missie, tot racistische ideeën over de lokale bevolking, tot aan de wetenschap dat ze slechts een pion zijn in het spel van een stel hoge heren die veilig achter hun bureau zitten in Den Haag en Washington.

In mightysociety6 weet De Vroedt op bijzondere wijze ijzingwekkende scènes af te wisselen met momenten vol droge humor, messcherpe monologen met geestige discussies.

Niet onbelangrijk zijn de geweldige acteurs, die de verschillende personages met verve vertolken. Het eindresultaat is zoals beoogd. De toeschouwers verlaten het pand niet zonder onrust.

Meer informatie over de voorstelling op www.mightysociety.nl

Meer informatie over de Socialist op www.socialisme.nu